

Nr 187

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, m. m.; given Stockholms slott den 12 oktober 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar; samt

2) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås höjning av grundfonden för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa från 725 miljoner till en miljard kronor och av grundfonden för Svenska bostadskreditkassan från 160 till 250 miljoner kronor.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom förordnas, att 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *sjuhundratjugufem miljoner* kronor.

Grundfundsobligationerna fortfa-
ra — — — äro fullgjorda.

5 §.

De obligationer, — — — fastställd
amortering.

Obligationslån skall — — — låne-
avtalet bestämd.

Därest grundfonden skulle genom förluster, som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet, nedgå till *sjuhundratio* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån med mindre Konungen lämnar tillstånd därtill. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *sjuhundra* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på Konungens framställning det medgiver.

Finner kassans — — — anmälan
därom.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *en miljard* kronor.

Grundfundsobligationerna fortfa-
ra — — — äro fullgjorda.

5 §.

De obligationer, — — — fastställd
amortering.

Obligationslån skall — — — låne-
avtalet bestämd.

Därest grundfonden skulle genom förluster, som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet, nedgå till *niohundraåttiofem* miljoner kronor, må kassan icke upptaga nytt lån med mindre Konungen lämnar tillstånd därtill. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till *niohundra* miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas med mindre riksdagen på Konungens framställning det medgiver.

Finner kassans — — — anmälan
därom.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 2 och 5 §§ se 1960: 55.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 27 mars 1953 om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *ett hundra sextio* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfarande — — — äro fullgjorda.

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Såsom grundfond för kassan ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av *två hundra femtio* miljoner kronor.

Grundfundsobligationerna fortfarande — — — äro fullgjorda.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1960:57.

1† *Bihang till riksdagens protokoll 1962. I saml. Nr 187*

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 12 oktober 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, SKOGLUND, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler eller gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *höjning av grundfonderna för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och för Svenska bostadskreditkassan* samt anför därvid följande.

Inledning

Omfattningen av stadshypotekskassans och bostadskreditkassans utlåning beror ytterst på storleken av de grundfonder, som staten ställer till kassornas förfogande. Kassornas obligationsupplåning får nämligen inte uppgå till mera än tio gånger beloppet av dessa grundfonder. För närvarande har stadshypotekskassan en grundfond om 725 miljoner kronor och bostadskreditkassan en grundfond om 160 miljoner kronor.

Bostadsläneutredningen, som tillkallades den 30 juni 1961 för att verkställa utredning rörande stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionernas organisation och verksamhet, har i sitt den 20 juni 1962 avlämnade betänkande, *Stadshypoteks- och bostadskreditinstitutionerna* (SOU 1962: 31), föreslagit en höjning av grundfonderna, för stadshypotekskassan till en miljard kronor och för bostadskreditkassan till 250 miljoner kronor. Betänkandet är nu föremål för remissbehandling och torde få anmälas i senare sammanhang.

Styrelserna för Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan har i gemensam skrivelse den 22 augusti 1962 till Kungl. Maj:t hemställt, att förslag om höjning av kassornas grundfonder till de av bostadsläneutredningen föreslagna beloppen skall föreläggas höstsessionen av innevarande års riksdag.

Styrelsernas framställning har gjorts till föremål för särskild remissbehandling. *Yttranden* har därvid avgivits av fullmäktige i riksbanken och

fullmäktige i riksgäldskontoret samt av bankinspektionen. Yrkandet om höjning av grundfonderna har i samtliga remissyttranden lämnats utan erinran.

Jag anhåller nu att få upptaga detta ärende.

Gällande ordning

I 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar, sådan paragrafen lyder enligt förordning den 25 mars 1960 (nr 55), stadgas, att staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande såsom grundfond för kassan ställer svenska statens 3 1/2 procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 725 miljoner kronor.

Enligt 5 § tredje stycket i dess lydelse jämlikt nämnda förordning den 25 mars 1960 får kassan inte utan tillstånd av Kungl. Maj:t upptaga nytt lån, om grundfonden genom förluster som uppkommit på kassans rörelse i dess helhet skulle nedgå till 710 miljoner kronor. Om grundfonden av sådan anledning skulle nedgå till 700 miljoner kronor, får nytt lån inte upptagas med mindre riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t medger detta.

Vidare stadgas i 3 §, att sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer inte får uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

Enligt 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar, sådan paragrafen lyder enligt förordning den 25 mars 1960 (nr 57), ställer staten genom fullmäktige i riksgäldskontoret till förfogande såsom grundfond för kassan svenska statens 4 1/2 procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 160 miljoner kronor. Enligt 3 § får sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer inte uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

Styrelsernas framställning

Såsom framgår av det redan anförda, innefattar styrelsernas framställning en begäran om höjning av grundfondernas belopp, för stadshypotekskassans del med 275 miljoner kronor till en miljard kronor och för bostadskreditkassans del med 90 miljoner kronor till 250 miljoner kronor. Vidare hemställs, att de i 5 § tredje stycket förordningen om stadshypotekskassan och om stadshypoteksföreningarna angivna gränobeloppen skall höjas från 710 miljoner till 985 miljoner kronor respektive från 700 miljoner till 975 miljoner kronor.

Utvecklingen under senare år av kassornas obligationsskulder och låneverksamhet redovisas av styrelserna i följande sammanställningar.

Stadshypotekskassan

31/12	Utlämnade obligationer milj. kr.	Nettobelopp utelöpande obligationer milj. kr.	År	Nettoökning av utestående hypotekslån milj. kr.
1953	2 441	2 363	1953	177
1954	2 657	2 574	1954	201
1955	3 021	2 933	1955	360
1956	3 365	3 268	1956	337
1957	3 952	3 847	1957	587
1958	4 463	4 342	1958	506
1959	5 027	4 894	1959	561
1960	5 630	5 493	1960	605
1961	6 274	6 137	1961	608
1962, 22/8	6 995	6 857	1962, 1/1—22/8	764

Bostadskreditkassan

31/12	Utlämnade obligationer milj. kr.	Nettobelopp utelöpande obligationer milj. kr.	År	Nettoökning av utestående hypotekslån milj. kr.
1953	464	425	1953	45
1954	484	441	1954	18
1955	561	515	1955	75
1956	631	586	1956	74
1957	778	731	1957	147
1958	932	880	1958	155
1959	1 054	999	1959	121
1960	1 203	1 142	1960	143
1961	1 349	1 289	1961	145
1962, 22/8	1 610	1 547	1962, 1/1—22/8	276

Styrelserna erinrar om att den utelöpande obligationsskulden enligt gällande bestämmelser får uppgå till, för stadshypotekskassan högst 7 250 miljoner och för bostadskreditkassan högst 1 600 miljoner kronor.

Med utgångspunkt från att kassornas låneverksamhet tills vidare kunde väntas uppnå i stort sett samma omfattning som under de närmast föregående fem åren kunde vid utgången av år 1961 den kvarstående upplåningsmarginalen, enligt vad styrelserna vidare uttalar, beräknas medge oförminskad låneverksamhet under cirka två år framåt. Styrelserna, som kontinuerligt följer utvecklingen av relationerna mellan kassornas grundfonder och utelöpande obligationsskulder, fann därför, att omprövning av frågan om storleken av kassornas grundfonder inte skulle behöva påkallas förrän tidigast vid 1963 års vårriksdag. Det fanns vidare, enligt styrelsernas uppfattning, anledning att avvakta de förslag i ämnet, som bostadslåneutredningen kunde väntas framlägga under första halvåret 1962.

Emellertid har, fortsätter styrelserna, efter utgången av år 1961 utveck-

lingen tagit en annan vändning än den beräknade. Styrelserna uttalar härom följande.

På grund av det ändrade läget på kapitalmarknaden under första halvåret 1962 har kassornas utlåningsverksamhet under innevarande år fått en avsevärt större omfattning än vad som kunnat förutses med ledning av tidigare erfarenheter. Stadshypotekskassan har sålunda hittills i år ökat sin nettoutlåning med 764 miljoner kronor. Motsvarande siffra för bostadskreditkassan är 276 miljoner kronor. Upplåningsmarginalerna har därigenom — särskilt för bostadskreditkassan — kommit att krympa i betydligt snabbare takt än vad som beräknats. Den kvarstående upplåningsrätten — 393 miljoner kronor för stadshypotekskassan och 53 miljoner kronor för bostadskreditkassan — måste anses alltför begränsad för att medföra erforderlig rörelsefrihet under den tid, som skulle återstå, därest prövning av frågan om en ökning av grundfonderna skulle anstå till 1963 års riksdag. Det synes därför nödvändigt att frågan blir föremål för riksdagens beslut redan under den nu förestående höstsessionen.

Beträffande storleken av de belopp, med vilka grundfonderna nu lämpligen bör ökas, framhåller styrelserna, att kassorna — oaktat den mycket omfattande låneverksamheten under innevarande år — fortfarande redovisar betydande balanser beviljade låneansökningar, som ännu ej kunnat effektueras. Styrelserna anser, att kassorna med hänsyn till bostadsbyggandets omfattning bör vara beredda att möta nya låneanspråk av betydande storlek. Styrelserna erinrar i detta sammanhang om vad styrelserna i samband med tidigare framställningar om fondökningar framhållit, nämligen att en höjning av grundfonderna endast skapar formella förutsättningar för en ökad obligationsutgivning men att omfattningen och inriktningen av kassornas kreditgivning är beroende av andra faktorer. Vidare framhålles, nu liksom vid tidigare framställningar, önskvärdheten av att frågan om grundfondernas storlek inte skall behöva prövas med alltför korta mellanrum. Det påpekas, att de senast genomförda höjningarna, som skedde genom förordningarna den 25 mars 1960, innebar en ökning av fonderna med 200 miljoner kronor för stadshypotekskassan och 50 miljoner kronor för bostadskreditkassan, vilka ökningar sålunda möjliggjort mindre än tre års fortsatt låneverksamhet. Styrelserna åberopar slutligen bostadslåneutredningens förslag till höjning av grundfondernas belopp och uttalar som sin uppfattning, att grundfonderna bör ökas med belopp som inte understiger de av utredningen föreslagna.

Yttrandena

Såsom jag inledningsvis nämnt, har de hörda remissorganen, d. v. s. riksbanksfullmäktige, riksgäldsfullmäktige och bankinspektionen, inte haft något att erinra mot den föreslagna höjningen av grundfonderna.

Bankinspektionen framhåller i sitt yttrande särskilt, att nettoökningen av kassornas utlåning i år är så betydande att man redan nu måste ånyo ompröva frågan om storleken av kassornas grundfonder. Därvid bör enligt in-

spektionens mening även tagas hänsyn till att kassorna uppgivits fortfarande ha betydande balanser av beviljade låneansökningar som ännu inte kunnat effektueras. Då vidare bostadsbyggandets omfattning kan väntas ställa ökade krav på kassornas medverkan i fråga om bostadsfinansieringen, är kassornas uppfattning om den outnyttjade upplåningsrättens otillräcklighet enligt inspektionens mening riktig. Inspektionen anser, att höjningarna av grundfondernas belopp bör avvägas så att frågan om ändring inte alltför snart ånyo uppkommer. Från denna synpunkt finner inspektionen de nu aktuella, av bostadslåneutredningen föreslagna beloppen kunna godtagas.

Departementschefen

Stadshypotekskassans och bostadskreditkassans grundfonder, vilka är bestämmande för kassornas rätt till obligationsupplåning och därmed för kassornas möjlighet till utlåning, har höjts vid upprepade tillfällen. Den höjning år 1960, varigenom de nuvarande grundfondsbeloppen — 725 respektive 160 miljoner kronor — fastställdes, har på grund av den senaste tidens utveckling av kassornas långivning visat sig otillräcklig för att i önskvärd omfattning tillgodose det ökade lånebehovet. Kassornas styrelser har därför hemställt om höjning av grundfondsbeloppen till en miljard respektive 250 miljoner kronor. Denna hemställan har tillstyrkts av de hörda remissorganen.

Enligt min mening är en ytterligare höjning av grundfonderna nu motiverad. Bostadslåneutredningen har i sitt i juni detta år framlagda betänkande föreslagit en sådan höjning till de belopp, som kassornas styrelser nu begärt. Det hade visserligen i och för sig varit önskvärt, att en omprövning av frågan om grundfondernas storlek kunnat anstå till dess övriga i betänkandet berörda frågor togs upp till behandling. Proposition i detta ämne kan emellertid inte framläggas förrän till 1963 års riksdag. Den kvarstående upplåningsrätten måste anses alltför begränsad med hänsyn till lånebehovet under den tid, som sålunda får beräknas åtgå innan ett slutligt ståndpunktstagande till bostadslåneutredningens förslag i dess helhet föreligger. Jag har därför funnit det erforderligt, att förslag om höjning av grundfonderna framlägges redan till riksdagens höstsession detta år. För prövningen av bostadslåneutredningens förslag i övrigt torde detta inte medföra någon egentlig olägenhet.

Styrelsernas förslag till höjda grundfondsbelopp överensstämmer med vad bostadslåneutredningen föreslagit i denna del. Utredningen har ansett de föreslagna beloppen befogade med hänsyn till summorna av kassornas utelöpande obligationer och den fortsatta expansion, som kassornas låneverksamhet enligt utredningens bedömande kunde väntas undergå. Den senare utvecklingen får anses ha bekräftat riktigheten av denna bedömning. Jag anser därför en höjning av grundfonderna till de av bostadslåneutredningen och kassornas styrelser föreslagna beloppen vara lämplig.

I likhet med vad som skett vid tidigare tillfällen, då frågan om fondhöj-

ning varit föremål för statsmakternas prövning, bör det betonas, att anordningen med statliga grundfundsobligationer har betydelse endast för hypoteksinrättningarnas formella möjligheter till upplåning mot obligationer. I fråga om den faktiska upplåningen och den därpå grundade kreditgivningen har de båda kassorna självfallet att även i fortsättningen följa de normer, som gäller för den allmänna kreditpolitiken.

Jag tillstyrker sålunda ökning av grundfonderna, för stadshypotekskassan från 725 miljoner till en miljard kronor och för bostadskreditkassan från 160 till 250 miljoner kronor. I anslutning till denna ökning av stadshypotekskassans grundfond bör de beloppsgränser, vid vilka särskilt tillstånd av Kungl. Maj:t respektive riksdagen för kassan att upptaga nytt lån blir erforderligt, bestämmas till 985 respektive 975 miljoner kronor. Om riksdagen biträder förslaget om höjning av grundfonderna, torde riksdagen samtidigt böra besluta, att obligationer i vederbörlig ordning skall ställas till kassornas förfogande.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till

1) *förordning angående ändrad lydelse av 2 och 5 §§ förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar; samt*

2) *förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 97) om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar;*

dels ock besluta

1) att staten skall, för ökning av Konungariket Sveriges stadshypotekskassas grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens tre och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av tvåhundra sjuttiofem miljoner kronor med rätt för kassan att i enlighet med de i förordningen om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar givna bestämmelserna taga obligationerna i anspråk; samt

2) att staten skall, för ökning av Svenska bostadskreditkassans grundfond, genom fullmäktige i riksgäldskontoret ställa till förfogande svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av nittio miljoner kronor med rätt för kassan att taga obligationerna i anspråk i enlighet med bestämmelserna i förordningen om Svenska bostadskreditkassan och om bostadskreditföreningar.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Sven-Olof Norberg